

Beatnik Hanes Reegen

SBORNÍK VZPOMÍNEK

Motto:

Milý pane Boudník! 14.VII.1952 – Police

S hlubokým zármutkem Vám sdělujeme, že náš milovaný syn Jan Reegen nás navždy opustil. Zemřel dne 2.7. po dlouhém utrpení. Prosíme, abyste to oznámil pokud možno všem jeho kamarádům. Věnujte mu též někdy vzpomínku. On Vás měl všechny tak rád a často o Vás hovořival. A až někdy budete mít cestu sem do našeho kraje, navštivte jeho hrob a zároveň i nás. Nemohli jsme Vám dříve psát, neměli jsme adresu, až teď jsme ji našli v jeho knihách.

*S upřímným pozdravem
rodina Reegenova*

ZA HANESEM REEGENEM
ANEB PRVNÍ BEATNICI V ČECHÁCH

Vladislav Merhaut

Bílá bradatá koza vykukuje za skupinou křoví, za ní klopýtá scvrklá, nalomená babka, píchá holí do drnů stráně, a když nás vidí na polní cestě, táhne kozu vzhůru do bezpečí, dále od našich podivných postav. Je větrno, rozpitá láhev rumu vydává hluboký teskný tón, jak jí Bouše na důkaz přátelství a jako znamení o neútočení významným gestem nabízí babce. Ta je však již na totálním ústupu, třebaže flaška kvílí, když ji Zdeněček natáčí a různě naklání. Jsme na cestě z Jemnice do Kdousova, jdeme se poklonit památce Hanese Reegeny. Z druhé strany cesty se k nám přes brambořiště přibližuje zajíc. Sledujeme ho. Dobíhá až k nám, je celý z pocený a divně se třese. Lehá si do první brázdy těsně u cesty a civí na nás, jako by chtěl ránu z milosti. Je to všechno nějak až mysticky podivné, vítr hvízdá, zve nás na panáka. Upravený hrob na hřbitově v Kdousově je

zdoben litinovým křížem, na nevelké tabulce nápis hlásá, že „Zde v Pánu odpovídá Jan Reegen“, a jsou vyznačena data jeho působení v tomto slzavém údolí: 17.5.1922–2.7.1952. Rozhlížím se po normálním venkovském hřbitově, a zatímco Zdeněk Bouše pokládá luční kvítí na hrob spolužáka a kamaráda, napadá mne, že je podivné, jak často se charakterově liší místo posledního odpočinku člověka od jeho předchozího života, jak ten hraniční mezník mezi minulostí a věčností zkresluje pohled zpět, tedy přesněji naše představy o osobnosti, kterou jsme poznali třeba pouze zprostředkovaně.

„Hanes byl hlavně už velkej, dospělej. Prožil válku a taky už poznal život ve velkoměstech Evropy. Když přišel k nám do školy, viděl všechno už jinak...“ vyprávěl mi další absolvent Státní grafické školy v Praze Jaroslav Rotbauer (1929). „To víš, já byl ještě mladej, blbej, ale táhlo mě to dozadu, k velkejím klukům. Tak jsem s Hanesem začal brzo kamarádit – ještě dřív než Boudník.“ Psal se rok 1945. Jan Reegen byl vyslán rodinou do Prahy, aby zde na zemědělské výstavě koupil traktor – „svobodňáček“, – pro snadnější hospodaření na gruntě. Ale on už „poznal svět v absolutně likvidačním procesu života planety a chtěl ještě chvíli žít a to ne asi v Polici u Jemnice“, říkal Jarda. Zůstal v Praze, přihlásil se na „grafárnu“ a domů nejezdil ani na prázdniny, protože peníze na traktor samozřejmě probendil. Jeho působení v Praze by se dalo přirovnat k pozdějšímu americkému hnutí „beat generation“ padesátých let. Vycházelo z podobných podnětů a pocitů společnosti narušené druhou světovou válkou, a i když životní prožitky a podmínky byly v Evropě a Americe jiné, byly přesto srovnatelné a reakce jedinců na rozvoj poválečného vývoje lidstva tu i tam se někdy velmi doplňovaly. Reegen byl bohem citlivě umělecky zaměřený, který krásu světa nasával tak, jak mu byla servírována a jak ji mohl v poměrně krutých existenčních situacích vychutnat a strávit. V Praze za celé ty čtyři roky působení vlastně neměl žádné hnízdo trvalého rázu. Probíjel se, jak to šlo. V Ungeltu přespával u spolužáků Kroupy a Sádla, kteří tam měli pronajatou místnost. Sádlo, syn poštmistra z Plzně, byl muzikant. Pořádaly se tam mejdany, četly se básně a manifesty. Kluci pak prý ale nějak zdrhli do Ameriky a bylo po bydle. Poblíž měl Reegen přítelkyni Marušku, která ho v případě potřeby také ubytovala. Pracovala v kavárně U pavouka a v blízkém baru Zlatý prsten, kam ji chodil Hanes někdy navštěvovat. „Vzal mě tam taky,“ říkal Rotbauer, „ale nařídil mi, že žádný líbání s holkama – bylo jich tam takových jako Maruška víc a se všema byl Hanes kamarád – a až půjdeš na hajzl, tak musíš chcat přímo dolů, aby se to na tebe zpětně nerozstříkovalo; tady je to samý syfilis.“

Lepší to prý bylo U Malvaze. Do té hospody Hanes postupně zavedl i další spolužáky a naučil je pít pivo. Měl u malvazníka pana Linka velkou důvěru, obsluho-

val gramofon a když si pan hospodský musel někam odskočit (dle Egona Bondyho vždycky zbouchl svoji mladou kuchařku – tedy několik . každá tam byla jen několik měsíců), tak Hanes točil pivo a obsluhoval hosty. Byla to .. „jejich“ hospoda, s velkou láskou na ni vzpomínal i Boudník, Bondy i jiní. Všelijak tam pomáhali, mohli pít i na dluh (ne „na sekeru“, to jim pan malvazník raději nějaký ty prachy půjčil, dostávali někdy maso bez přidělových lístků ap. Pak mu zase třeba hospodu zadarmo vymalovali i s úklidem, a tak tam šťastně žili. Hodně se ve vzpomínkách hochů i v korespondenci mezi nimi objevuje vila-zámeček „Slovanka“. Byl to objekt v Hlubočepích, za viaduktem, kde byl tehdá po válce nějaký domov mládeže. A že snad spolužák Šmerda a Šajn byli společensky činní v ČSM, pronikli tam a zařídili provizorní bydlení i pro kamarády. Nebylo to nic moc, spali na půdě, Hanes nějaký čas také ve skleníku na zahradě. Byla to taková komuna, kam se uchýlovala i další potřebná individua (třeba též Libuše Strouhalová, Zbyněk Fišer – Bondy), chodily návštěvy (Boudník) a filosofovalo se o umění a životě.

Táhneme se Zdeněčkem z Kdousova dál na Polici. On to tu již trochu zná, byl zde kdysi s Boudníkem. V ulicích městečka se přátelíme se solidní starší paní. Neodmítá rum a zve nás na večer do místní hospody. Její dcera tam dělá vedoucí. Reegeny dobře zná. Jejich domek č.p. 82 je dole u potoka, takové prosté selské stavení. Otevírá nám sličná mladá dívka . „Tatínek není ještě doma,“ oznamuje, ale když jí vysvětlujeme důvod naší návštěvy, zve nás dál a odněkud z půdy snáší kufr se zbylými obrázky po strýčku Janovi. Prý už si něco odnesli do muzea v Jemnici a na výbor v Polici.

Valíme oči, zvláště Zdeněček. V Praze se prý totiž Reegen moc výtvarně neprojevoval, tam především ŽIL! Kromě povinných školních prací od něho nikdo neviděl nic. A i na ty Reegen dost kálel. Zná historku, kdy přišel do školy pozdě a ještě si pak v průběhu dne odskočil do hospody. Když se blížil konec vyučování. měl čtvrtku na klauzurní zkoušku prázdnou a nejevil snahu něco na ní vytvořit. Tak mu několik spolužáků pomohlo. Každý namaloval trochu a za tu kolektivní práci dostal Reegen téměř maximální počet bodů. Vytahuji foťák a dělám si informativní snímky. Je tam tma, Zdeněček mi přisvětluje slabou žárovkou na šňůře, asi bude leccos zkažené. Prohlížíme práce z let 1942-50. Expresivní kresby dívek, akty, tanečnice, studie, plakátové návrhy „Cirkus Rump“, „MarenMarina“, zádumčivá díla .. Smutek hlubočepského podzimu“ a „Modelka ve skleníku“ vytvořená zřejmě na Slovence, „Malíř Boudník“, „Paganini“ a pak především „MAD“. Několik variant portrétů dívky, fialové ženy, kterou Reegen poznal na svých potulkách Vídní a do níž se zamiloval. Byla to prý Francouzka, pravděpodobně lehká žena, snad prostitutka, kdož ví, jaký byl vlastně jejich pravý vztah. Když ji nakonec Reegen našel zavalenou v rozbombardovaném domě,

měla na nohou nataženy síťové punčochy barové tanečnice. Do smrti na ni vzpomínal a průběžně ji maloval.

Se Zdeňkem Boušem jsme byli za Hanesem 30.září 1975. Zdeněk tam byl již předtím s Boudníkem i později s „Pančuchýnem „ Vladimírem Boučkem a vždy si liboval, jak Hanesův bratr František Reegen skvěle pije. I tehdy se nám večírek v hospodě vydařil. Kletbou Reegenovic rodu byl místní lom. Tam lámal kámen už snad jejich dědeček, určitě pak otec i oba synové, aby dotovali chudé hospodářství. Říkalo se proto také, že si Hanes zaprášil plíce v lomu a z toho že pak dostal tuberkulózu, na kterou předčasně zemřel. Kdo ví. V kufru mezi jeho obrazy a kresbami se povalovalo také několik zápisníků. Nebyl čas je prostudovat a nenapadlo nás si je vypůjčit. Ale i z letmého náhledu do malých písmen hustě popsaných stránek bylo zřejmé, jak intenzívně Jan Reegen v Polici i jinde žil. Překlady, latina, vesmír, mystické záležitosti, dojmy z toulek přírodou. filosofické úvahy, ze všeho číselná taková energie, touha po poznání a chuť do života, hluboký zájem o vše kolem. Nejvíce mi Hanese přiblížil Boudník. Byl psavec a s kamarády ze školy – hlavně tou „explosionalistickou“ částí udržoval čilý korespondenční styk. Bombardoval je dopisama, chtěl je dát znovu dohromady, hecoval je k vytvoření SKUPINY (... která dobone svět umění). Reegen byl jeho velká naděje. Ve svých sugestivních dopisech Vladimíra ubezpečoval, že nikdy nezradí původní myšlenku, že s ním i s dalšími přáteli chce v prvotních záměrech pokračovat. V dubnu 1950 ještě Hanes krátce navštívil Prahu, v květnu toho roku Boudník získává půdní prostor v Týnské uličce, sklad Kovo služby, bývalé cikánské byty. Odchází od matky, přespává zde na hromadě sklovité vaty přikryté starým kobercem, zachumlán do starého zimníku. Jezdí na brigádu do hutí na Kladně, odpoledne a večer pořádá explosionalistické akce na ulicích, do noci pak při světle svíčky nebo petrolejové lampičky píše manifesty, provolání, básně, dopisy přátelům i redakcím listů – čeká na příchod Reegeny. Osud je však krutý – na podzim se Hanes ozývá z nemocnice v Třebíči a pak už převážně jen z plicních sanatorií, odkud ho nepouštějí ani ven na procházky, prý „aby se nenamazal“.

Srovnání Hanese Reegeny, Vladimíra Boudníka, Egona Bondyho a všech těch skupin, které se v padesátých letech vždy nějak točily kolem Bohumila Hrabala, s americkými beatniky je samozřejmě zcela symbolické. Přímé spojení neexistovalo a ani existovat nemohlo, protože srovnáme-li časové údaje o datech vývoje, opět bychom slavně zvítězili. Ginsberg, Kerouac, Corso, Ferlinghetti a další v USA v té době také začínali a teprve v polovině padesátých let dali dohromady svoji legendární „Beat Group“, když již ta doba u nich patřičně uzrála. Ty naše formoval surrealismus, evropský existencialismus, česká bohéma, pivo a další specifické jevy střední Evropy. Beatniky se nakonec stali „de facto“, protože

se programově značně lišili od „radostného budování zářivých socialistických a komunistických zítřků“ a ideologií s tím spojených. Za to se jim vládnoucí režim patřičně odměnil izolací, nemožností publikace, dušením. Teprve s mnohaletým zpožděním se počali trochu prosazovat, teprve po letech k nim proniklo trochu informací o americkém současném umění. Bylo šokující, jak ve výtvarných i literárních dílech obou „skupin“ i dalších návazných iniciativách se objevily nezávislé spojitosti, podobný sametově drsný přístup“ k životu.

Když koncem roku 1950 vysvobodil Hrabal Boudníka z púdy, poskytl mu možnost bydlení u sebe v Libni, zachránil jej před zmrznutím, mnoho věcí se z měnilo, explosionalisté se promíchali s jinými „isty“ a vývoj se zahustil. Hanes Reegen se, bohužel nemohl již aktivně tohoto hnutí účastnit, ačkoliv tam zcela jednoznačně patřil.

Únor 1994

VLADIMÍR BOUDNÍK

Milý doktore. 8.7.1954

píši vám z Moravských Budějovic.

Zde v okolí je nádherná krajina. V úterý jsme byli s Boušem navštívit hrob Reegeny v Kdousově. Včera jsme navštívili otce Reegeny v Polici. Škoda, že jste nebyl s námi. Představte si prosté selské stavení, včetně pytlů s moukou v chodbě, kudy přicházíte, a že vejdete do místnosti, kde jedna průčelní stěna je vyhrazena dílům J. Reegeny. Jeho fotografie v rámečku stojí na samostatném stolku obložená květinami, na nízkém prádelníku řada fotografií menších. Za portrétní fotografií je velký obraz krácejícího a žehnajícího Krista, nad prádelníkem obraz Police, portrét Francouzky, kterou Hanes znal z Vídně a řada obrázků menších. Potom nás otec zavedl do komůrky, kde Hanes žil a zemřel. Na dveřích visela kresba, jejíž levá strana byla zastřena barvou. Prý tam bylo něco, čeho se Reegen před skonáním začínal strašně bát, tak požádal otce, aby příslušnou stranu přetřel barvou. Potom je v místnosti množství surrealistických obrazů a obraz nahých lidí schoulených k sobě, jakoby v podzemní dráze. Ale to napětí! Byl jsem, doktore, překvapen. Mimo školních prací jsem nic od Hanesa prakticky neznal. Obraz Police chce prý muzeum v Mor.Budějovicích, též si prý fotografovali obraz lidí v podzemní dráze. Otec Reegenův měl smůlu. Brzy po pohřbu syna jel na traktor s přívěsným vozem. Mladík, co řídil, nemohl stroj ovládnout, a jak chtěl pan Reegen seskočit, nějakým způsobem se mu dostala pravá noha mezi traktor a přívěsný vůz, který ji nadvakrát přerazil. Kostí nohy byly roztříštěny, takže sám říkal doktorům, aby vzali nůžky a nohu ustrihli. Ti odvětili, že se pokusí o spravení nohy. Rozřezali ji a dali mu do ní 4 dráty. Nyní mu noha otéká, tak ho chtějí operovat, aby se mu nezkazila eventuálně kost. Otec nám vyprávěl o skonu Hanesa. Bylo k večeru. Hanes hleděl na záclonku v okně a říkal: Ta záclona se kverlá průvanem a já necítím ani záchvěv vzduchu. Sundejte mi tu vyšší postel z půdy, ležím příliš nízko. Rodiče říkali, že postel sundají až druhý den. Hanes požádal, aby mu dali pod nohy postele, na níž ležel, alespoň cihly, pod každou nejméně čtyři. Otec odpověděl: Čtyři, to by bylo mnoho, ale nějakou tu cihlu ti podstrčím. Přinesli cihly, podložili s matkou postel u hlavy. Potom jde otec k jeho nohám, nadzvedne postel a v tom, jak chce cihlu zasunout pod nohu postele, Hanes vydechl a již se ani nehnul. Poslední dobou před smrtí mu otékala noha. Doktora nechtěl ani vidět a nohu mu neukázal, ani když přišel. Vysedával na zahrádce a několikrát se doploužil o holi do středu Police.

Vladimír

Hanes Reegen, MAD

VZPOMÍNKA NA HANESE REEGENA

Egon Bondy

Z Vladimírkových přátel jsem nejlépe znal Hanese Reegena. Bylo to dáno shodou okolností. Od podzimu 1947 jsem bydlel na zámečku Slovanka v Hlubočepích, kde nás v kamrlíku, jenž měl místo stropu už jen tašky na střeše a místo okna vikýř, bylo na dvou palandách dohromady aspoň šest – a jeden z nich byl Hanes. Historie to je dlouhá a pro mne více než památná. Stejně jako Vladimírek byl i Hanes o hodně starší než já – v 17 letech jsou tyto rozdíly pocíťovány výrazněji. Já ho měl hrozně rád zejména pro jeho klidnou a přátelskou náturu. On toho moc nenamluvil, zatímco já pořád teoretizoval, ale když začal, tak uměl povídat zcela magicky. Měl už takové vidění světa. Za války byl po několika let totálně nasazen v Říši, konkrétně ve Vídni, a vzpomínal na ty časy s nostalgií, kterou jsem oceňoval, protože i já jsem měl a mám k posledním létům III. Říše nostalgický vztah – bylo to skutečně jisté Gotterdammerung, byť v kulisách pramálo vznešených,

ale ta atmosféra zániku a zánik předcházejícího rozpadu tu byly. V české kultuře není o té době věrohodný dokument, jen z obrazů Skupiny 42 poznáváme, že i tato doba měla své tajemno – a koneckonců, on se francouzský existencialismus nenarodil právě za okupace jen jako nějaká abstraktní spekulace, ale jako vysoce vzedmutá emoce. No a Hanes to uhrančivé kouzlo v rozbombardovaném Reichu taky pocítil. To bylo časté téma našeho povídání. Chodil tehdy ještě na Grafickou školu (s Vladimírkem), a tedy vlastně dělal jenom grafiku. Už se na ni ani dost dobře nepamatuji, ale vím jen, že se líbila Teigemu, když na podzim 1948 jsem pro něho uspořádal takovou malou výstavu prací svých tehdejších přátel u sebe v bytě (z těch, kteří tam tenkrát něco ukazovali, se však kromě Miroslava Lamače nikdo nijak zvlášť neuplatnil, řada z nich dokonce brzy zemřela).

Protože v letech 1947–48 ještě neexistovalo pivo (bylo znovu vynalezeno až někdy v r. 1950–51), tak jsme neměli moc příležitostí k pospolitému životu a poté, co jsem na konci léta 48 Slovanu opustil, vídali jsme se s Hanesem jen sporadicky. Jestli jsme všichni byli chudí, byl nějakým záhadným způsobem Hanes nejchudší, nebo aspoň dělal takový dojem, protože žil věru jako Diogenes. Když možnost ubytování na půdě na Slovance pominula, přespával načerno v bývalém zámeckém skleníku, kde ovšem bylo v zimě jako v psinci, a tam se zamykal do skříně položené na zemi, aby nebyl přímo na mraze. I já jsem tam s ním někdy nocoval. Šlo jen o to neudusit se.

Když jsem začal chodit na pivo s Vladimírkem (to mohlo být L.P. 1950), tak už Hanes pracoval do hrobu. Myslím, že už v r. 1951 byl v sanatoriu pro tuberáky, z něhož už se nedostal. Psali jsme si. Vladimírek mu dopisy ilustroval a velice podrobně tak dokumentoval, co jsme spolu prováděli za blbosti, ať už po hospodách, nebo při sáňkování na Židovských pecích (přičemž jsme si nadranc prodřeli kalhoty na prdeli, což v době přidělového hospodářství nebylo jen tak). Hanes neprojevoval velký zájem o uzdravení, ale s porozuměním pro srandu nám odepisoval. Nevím, kolik se toho po něm zachovalo. Byl odněkud z venkova, proletář z rodu proletářů (tehdy ještě takoví byli), myslím, že po něm zůstala jen stará máma. Stále jasněji zjišťuji v hlubinách ontologie, že pánbůh má zcela jiný metr než my a že ten metr je každému dělaný na míru, takže právě proto je pro všechny stejný. A tak jsme jako klasy na velikém poli. Každý jinak vysoký, rostlý, ale jen o ten chloupek. Úplně nevydařených je pramálo. A aby nějaký čněl bůhvíkam nad ostatní – takový není ani jeden. Mezi ty, co nevezšly, Hanes nepatřil – kdoví, kdo jsou ti zakrnělci, snad ti, co nám vládnou – tak si nedovedu představit, že by nás někdo mohl chtít nějak rozlišovat.

Πολλοί λένε ότι η Ελλάδα είναι η γέννηση της τέχνης
Και ποιος - σωστό ή όχι - να είμαστε

Η Ελλάδα είναι η γέννηση της τέχνης
Η τέχνη είναι η γέννηση της Ελλάδας
Η Ελλάδα είναι η γέννηση της τέχνης
Η τέχνη είναι η γέννηση της Ελλάδας

Τα τα ηθοποιώτατα της
Αγγλίας δὲν υπακούει
το λίκμος.

Ζαβλόνδι! ἴσεν νε μίστι,
ἴσεν λαγίδου βλόνδιτ' ἴσ
μινγιβ' ἴσεν λαμπρῶνι ἀζράτ' ἴσ
ἴσεν ἴσεν ἴσεν

Ε.Β

Hanes Reegen (vlevo) a Zdeněk Bouše (1947)

ZÁPISNÍK

Jiří Popel

*Na stromech visí smuteční prapory
mlhy. Za krajku obzoru se pomalu snáší
den. Město rozsvěcuje své majáky.
„Pojďse mnou, dovedeš-li se smát.
Není světla pro oblouzené.“
Hanes Reegen*

Sedím u psacího stolu a přede mnou leží zápisník. Je tlustý, ručně nařezané listy zeleného hedvábného papíru o rozměrech 26 x 11 cm jsou uprostřed přeloženy a všity do lesklých desek z černého kartonu jednoduše nití, několikrát protaženou dvěma dírkami tam a ještě jednou a ještě párkrát dokola. Hedvábný papír proto, aby se do zápisníku vešlo listů co nejvíce. Přesto většina z nich zůstala

prázdných, nepopsaných a nepokreslených, neboť majitel zemřel dříve, než mohl realizovat většinu ze svých plánů a snů. Ne, přede mnou neleží deník Jana Tleskače od Jakuba. Přede mnou leží dnes již pravděpodobně jediný svědek, který nám může pomoci nahlédnout do soukromí zapomenutého malíře a grafika lana „Hanese“ Reegeny.

První věc, která čtenáři Reegenova zápisníku takřka vyrazí dech, je šířka Hanesových zájmů. Stačí jen zápisník namátkou prolístovat a mezi skicami a perokresbami, vytvářenými při jakékoli příležitosti (ale pravděpodobně nejvíc v hospodách a podobných zařízeních na toaletní papír, aby se potom dal vlepít na tenoučké listy zápisníku a zbytečně neznásobil jeho tloušťku), na nás vykouknou nejružnější abecedy, pečlivě a úhledně zaznamenané černou tuší (je tu koptština, runová abeceda, arabština, hieroglyfy, hebrejščina, staroperské klínové písmo, cyrilice, starořečtina, přes dvě stě základních čínských znaků a řada dalších druhů písem, která ani nedokážu pojmenovat). Ale nemyslete si, že Hanes měl zájmy pouze filologického rázu. Hned za jedenácti stranami, popsányi znaky (mému uchu) silně exoticky znějícího jazyka DEVANAGARI, následuje tabulka „specifických vah některých pevných látek“, sluneční soustava v číslech, tabulky přepočtu teploměrových stupňů a moc a moc dalších zajímavostí z různých soudků. Chcete například vědět, kolik je jedna námořní míle metrů? Stačí přeskochit báseň Jiřího Karáska ze Lvovic, tabulku „několika matematických konstant“, adresáře (třeba: vojín Boudník, Plzeň, pošt. schr. 146/f) a návrhy na monogramy jeho přátel (s poznámkou, že Mikoláš Aleš měl od roku 1878 dvacet různých signatur, které jsou zde samozřejmě všechny k vidění) a můžete si přepočítat, nejenom kolik měří „námořní míle metrů, ale taky to, že jeden angstrém (1 Å) je vlastně 0,0000001 mm. Nepřekvapí nás samozřejmě data narození a úmrtí slavných osobností (je jich tu kolem dvou set), plánek vysílačky (s mřížkovými odpory a ladícím kondenzátorem patřičné síly, aby to fungovalo), životopis Edgara Allana Poea, hvězdná mapa Velkého vozu, doba březivosti klisny či kozy či doba líhnutí krůty nebo holuba. Prolítneme meteorologické tabulky, všeobecné dějiny před a po Kristu; a můžeme se dozvědět, jak se píše Pravá „FRANCOVA“ přísada ku kávě třeba polsky (Prawdziwa „FRANCKA“ przymieszka do kawy), rusky, německy, některým z balkánských nářečí či některým skandinávským jazykem, anebo jednou z těch exotických řečí, které Hanes lákaly. Hanes zajímal „tajné svazy, včetně Odd Fellows, Svazu druidů, Spolku dobrých templářů či Červených mužů, ale co jej zajímalo asi ze všeho nejvíc, byly ženy (což velice dobře chápe i takový laik jako já, rozhodně mnohem snáze než schéma vysílačky nebo runy). Ženy figurují na převážné většině Hanesových prací. Jeho zápisník je plný studií ženského těla, nechybí ani nákres anatomického průřezu vaginou, pečlivě popsaneho (zde se Hanes přidržel tradiční latiny s českým překladem a nepoužil třeba uzlíkové písmo z Čumulangmy ani hiero-

glyfy), a obsahuje dokonce dvě menstruační tabulky – jednu teoretickou s vyznačenými dny menstruace, ovulace a dobou, v níž může nastat otěhotnění, a druhou praktickou, datovanou od srpna 1939, která je od září téhož roku přerušena těhotenstvím, zakončeným porodem 8. VI. 1940, a pokračuje opět lednem 1941 a končí lednem 1942 dalším těhotenstvím. Kdo a komu se narodil tehdy 8. června roku čtyřicátého, nevím, ale dalo by se předpokládat, že otcem se klidně mohl stát sám Hanes Reegen (nad tabulkou je zvýrazněno slovo „tajné!“) a druhé dítě mohl čekat po lednu 42, jelikož v této druhé tabulce přibyla ještě čtvrtá důležitá a pečlivě zaznamenávaná značka – malý čtvereček značící soulož. Ale obě tabulky mohou být jen mystifikací, popřípadě jen opisem praktického příkladu z nějaké učebnice medicíny. Jistou věcí zůstává, že ženy byly pro Hanese Reegeny věčnou a vděčnou inspirací.

A inspirací natolik důležitou, že si o nich vypsál i postřehy a sentence z knihy „Pás cudnosti“ (1932, Nakl. Šolc a Šimáček, spol. s r.o., Praha II). Třeba:

Prostituce: Zvláštní jev v přírodě, potřeba plazení je převyšována pudem, který ji podmiňuje...

Obchod s děvčaty: majitelé bordelů. Volná prostituce – ženy nejsou nuceny ukájetí chťíč rozkošníků ... Kuplíři (svůdci). Souspřeženci. ..

pozn.: r. 1896 za měsíc přivezeno do hl.města Argentiny 117 děvčat i nedospělých ...

Masochista: cítí rozkoš z utrpení, kterou mu způsobuje ruka krásné ženy... Láska je hnusná, provádí-li se pomocí dopisů poste restante, za spoluviny domovníků v hodinových hotelích nebo v taxi za staženými záclonami, nepohodlně, kdy překáží oděv, který nelze sejmuti ze strachu, aby milenci nebyli přistiženi. .. Vypočítavě odbarvené chloupky v podpaží slibovaly trojhranný skrytý poklad necudně plavý ... Ženy oddávají se z chťiče nebo z finanční potřeby ... Měl jsem: studentky filozofie, operní chóristky, ženy svých přátel, příslušníci černé šlechty, 19 letou ošetřovatelku nemocných, svou učitelku ap. Měl jsem Rusku, 2 násobnou samici... Tanec – svádění k zhudebněné souloži. .. pro milujícího muže je návštěva u kurtizány bezvýznamnou událostí asi tak jako vysmrkat se ... Nikdy nevyklíčím první lásku a první kapavku ... Klame-li muž ženu, není v tom nic špatného. Klame-li žena muže, je v tom nebezpečí, že přinese domů cizí děti... A tak dále a tak dále. Reegenův zápisník mě fascinuje stejně jako kdysi coby malého kluka zmíněný fiktivní Tleskačův deník. Jenže ten nikdy neexistoval (což jsem tehdy netušil), zatímco ten Reegenův je až příliš reálný. Leží přede mnou. Opět jím listuji. Ženské akty. Dívčí torza. I studie lidské kostry podle linie obrysů patří ženě. Perokresby žen každého věku v pohybu, sedících, stojících, zakloněných i předkloněných jsou vtěsnány mezi portréty Augusty Viktorie, císařovny německé, Jana Gutenberga, Nietzscheho a Garibaldiho. Ženské akty na tenkém bílém toaletním papíře, pečlivě přeložené, byl-li papír větší než formát zápisníku,

a vplené na světle zelené listy. Klasické studie římských soch žen. I lidská lebka na Reegenově studii patřila pravděpodobně ženě, tedy alespoň ve chvíli, kdy ji kreslil. Možná proto pod ni nakreslil čtyři velikánské spermie. Ženy, ženy, ženy. Linky kreslených aktů jsou čisté, Hanesova ruka byla jistá, když se pustila do oblíbeného námětu. Hanes se nespokojil jen s tradičním pojetím, začal experimentovat. Postava ženy, nakreslené kolem rovné osy, působí neobyčejně moderním dojmem, takřka připomíná počítačovou grafiku. Akvarel dvou dívek svým přístupem a barvami předběhl Andy Warhola o pěknou řádku let. Stejně tak z akvarelu černošské krasavice dýchá tehdy ještě nevynalezený pop-art. Myslím, že mohu klidně prohlásit, že Jan „Hanes“ Reegen ženy miloval. Nebyl ostatně ani první, ani poslední. Jenže v jeho mladém životě nastal zlom, a s tím se také mění jeho kreslené či milované dívky. Z toho, co jsem se doslechl, vím, že jeho velká láska, Francouzka Mad umírá při leteckém náletu. Poznali se v Rakousku, kam byli oba totálně nasazení. Ze dvou dochovaných portrétů Mad dýchá smutek. Vitální barvy, které Hanes Reegen používal na portrétech příbuzných a přátel, vymizely a v obličejích zůstala jen smrtelná bělost. I pozadí portrétu Mad připomíná hřbitov, vždyť přece listy zeleného břechťanu se tak rády šplhají po studených, mokrých kamenných náhrobních deskách ... V Hanesových pracích se začne objevovat téma Smrti. Černí havrani zaryjí své pařáty do dosud neporušených a čistých kontur dívčích aktů. Místo vesnických domků se na pozadí Hanesových obrazů začínou z obzoru jevit černé kříže jako dikobrazí ostny. Pro umělce, který dokázal tak jistě a čistě nakreslit tělo ženy v jakékoli pozici, není žádným problémem geometricky spojit několik čar a nakreslit rakev. A rakeve se začínou objevovat na Hanesových obrazech a kresbách se stále větší pravidelností. Z jeho prací začne vyzařovat smrt. Na akvarelu „Rita“ jsou rakeve hned tři a Hanesovi zřejmě ani trochu nevadilo, že maluje Ritu na jakési stanovy svazu mládeže či podobné organizace. Takový podklad znamená kontrast a prohlubuje tragičnost situace. Když jsem poprvé viděl portrét holohlavého vousatého muže s dívkou, jak stojí v údolí pod kopcem, na jehož vrcholku je bílý dům a na něm komín s valícím se dýmem, padl na mě nepřijemný pocit. Způsobil to kontrast mezi mužovým černým oděvem a plochou bledostí jeho i dívčina obličeje, nepřítomný výraz v mužově tváři z profilu, hledící kamsi do dálky za dívčinu hlavu. Až jsem se skoro otrásl. A pak jsem na stejného muže narazil podruhé v Reegenově zápisníku. Nad perokresbou jeho holé lebky stojí několik poznámek:

Vrah Londru

Koncem října 1921 souzen Henri Maurice Londru (56 let)!

Zápisník – několik set ženských jmen

Villa Gambais na pařížském předměstí z jejíchž komínůstoupal často podivný černý dým v popelu mnoho pozůstatků spálených lidských těl.

Moro Giaffieri vrahův advokát

Jízdenky do Gambais – dva – z nichž jeden zpáteční.
V sobotu 20. února 1922 popraven.

A už jsem věděl, proč z komínu na kopci stoupá dým a proč se holohlavec na Hanesově obraze dívá tak nepřijemně divně.

Po ztrátě životní lásky se Hanes dozvěděl, že je těžce nemocen. Linky ženských aktů začnou dostávat ještě znatelnější trhliny. Tu chybí noha, tu ruka, hlava. Nejsou nedokreslené, noha či paže je zakončena čistým řezem. Přesto, že se Hanes léčí a pevně věří v uzdravení, smutek, kříže, hřbitovy, havrani a mladé dívky vedle rakví z jeho obrazů nemizí, spíš naopak. Tragičnost dostává další rozměr. Stačí se podívat na obrázek malého děvčátka stojícího u rakve, za kterou se bělá tiché a uklidňující vesnické stavení s plotem, za nímž se tyčí jako ze sna obrysy mrakodrapů velkoměsta, nápadně připomínající New York. Možná, že ve chvíli, kdy Hanes děvčátko maloval, již tušil, jak se s ním věci mají. Ale možná také, že ne. Možná, že obrysy Manhattanu souvisejí s tím, že Amerika se svými Indiány, kovboji, gangstery a ostatním znamenala pro malé české kluky vždycky něco bájného, vzdáleného, existujícího takřka mimo rámec jejich chápání. Možná, že ona alegorie znamenala pro Hanese touhu po uzdravení, po naplnění dětského snu, po cestě daleko přes oceán, po svobodě života. Ale ta rakev před děvčátkem je příliš výmluvná ... Nevím, dnes už nikdo stejně nezjistí, co se odehrávalo v hlavě mladého muže, který chtěl milovat a malovat krásné ženy, který chtěl tvořit něco nového a lepšího a který chtěl žít naplno se svými kamarády, třeba jen v těch nejskromnějších podmínkách za zdi velkoměsta, jež mu v tiché Polici u Jemnice ke konci života tolik chybělo. Jan „Hanes“ Reegen zemřel v pouhých třiceti letech na tuberkulózu. ale ta hrstka obrazů, kreseb a grafik, která se dochovala, dává svým obsahem najevo, jak moc si uvědomoval cenu života a jak moc o něj stál.